

(המשך מעמוד 15)

של דיכודך, גילה בדרעי ידיר נאמן. יש בין השניים שיחות נפש עמוקות.

היה זה דרעי שהמציא את רעיון "אוטובוס המנכ"לים". הוא אמר לפרס: "אתה כמילא בחוץ בעניינייהשלום. תתרכז במילי-חמה באבטלה. היית שנתיים ראשהממשלה, עסקת בענייני-כלכלה והיית פופולרי. אתר-כך היית שנתיים שרהחוז. אולי הגברת תאצ'ר חברה כך, אבל לא הציבור הישראלי."

ניתוחים מסוג זה הסבו כמעט סמל מיסחרי של דרעי. שמו יצא לפניו כמו שמזנתה בעיות בצורה עניינית, בלי חובמות, במוח אנליטי קר.

ביל בראון, הסגיר האמריקאי, היה אצלו לפני נסיעת שמיר לארצות הברית. השר ניתח באוזניו את המצב. אחרי ששמיר חזר ארצה, ביקש בראון פגישה נוספת עם דרעי כדי להביע את התפעלותו על-כך שכל הנבואות שלו התגשמו. הוא ביקש ממנו נבואות נוספות.

ניבא דרעי: אין מה לדאוג מפני החישוקים של שרון וחבריו. אחרי שבוע הכל יירד.

חזרה למאוזקו

ל סני שנתיים הפתיע הן שר יצחק פרץ את הציבור, כאשר אמר בראיון עיתונאי שאינו מתנגד למשאומתן עם אש"ף.

היה זה, אולי, הרמו הראשון לכך שש"ס מייצגת מהות חדשה בתחום המדיני. עד אז הצטיירה המפלגה כגוף לא-מני שחור, ומשכה לא מעט קולות גם מחסידי מאיר כהנא.

רק מי שהביר את המדינה החדשה מופנים יכול היה לנחש כי המציאות שונה מהתרומית.

כל עוד היה עובדיה יוסף הרב הראשי, היה עצור בהנעת דיעות פוליטיות. השחצנות הלאומנית של עמיתו, שלמה גורן, דחתה אותו, אך כבעל משרה רמה במדינה לא מצא לנכון לבטא דיעות שונות.

אולם יוסף כיהן בשעתו כי עוזר לרב הראשי של יהודי מצריים במשך שלוש שנים חשובות (1947 עד 1950). הוא רובר ערבית מושלמת ומכיר את ההווי הערבי. השנה החליט כי עליו לגלות את דעתו ברבים, ודרעי עודד אותו בכך.

עובדיה יוסף הוא אדם חסר-פשרות. יהיה פסק-הדין ההיל-כתי שלו כאשר יהיה — לקוי לא או לחומרה — הוא הולך בו עד הסוף.

גם בשרב עובדיה יוסף מחליט שיש צורך להתפשר, הוא דוגל בדיעה זו בלי פשרות.

בעיני הרב יוסף, עניין השלום אינו שאלה מדינית אלא הילכתית. כפוסק-הלכה הוא קובע כי קרושת-חיים קודמת לקרושת-הארץ. וזה גישה יהודית מסורתית, עתיקת-יומין.

על כך אמר הגניא מוכארכי: "בעיניי זה פן חדש של ישראל. זה לא מקדו-מימבר דיפלומטי רגיל."

גישתו של הרב שך דומה מאוד. כבר לפני שנים אסר על אנשיו להתנחל בשטחים הכבדים שים, "מתאבדים קונים דירות בעימנאול", קבע, וניבא זמן רב מראש את האינתיפאדה.

בממשלה נוקטת ש"ס קו יוני עיקבי. כשהעלה שמיר את "זמית-השלום" שלו בממשלה, בה דן מרידור בשעה 8 בבוקר — שעה לפני כניסת הממשלה — לביטו של עובדיה יוסף. שני שרי ש"ס נכחו במקום. מרידור הסביר את היוזמה, והרב יוסף פסק: ש"ס מצביעה בעדה.

בעוד שבמה משרי הליכוד והרתיים הצביעו

נגד או נמנעו, הרימו דרעי ופרץ את ידיהם למען היוזמה.

יתכן שעמדתו של דרעי עצמו מושפעת גם מזיכרונות-הילדות שלו. הוא זוכר את מארוקו לטובה, כארץ שבה שררו תמיד יחסים טובים בין יהודים ומוסלמים. ערב התמנותו כמנכ"ל חזר למארוקו, יחד עם אהרון אברחצירא ורפאל ארדי. (ארדי ודרעי הם בעלי אותו שם-משפחה, שהוא אל-דרעי במקורו. מכיוון שאין הערבים מבטאים את הלמד לפני הדלת, מצלצל השם בערבית כמו ארדרעי.)

הביקור צפן בחובו אכזבה, כמו ביקור של כל ישראלי ילדי-חול המבקר בארץ שנטש בילדותו. הכל נראה לו קטן יותר מכפי שזכר. מכנאס נראתה לו עלובה יותר מכפי שזכר אותה.

פעם פגש בשווייץ מלצר מארוקאי, שאמר לו: מאז שעזבו היהודים, הכל השתנה לרעה!"

אולם בניגוד ליוצאי-מארוקו שנולדו בארץ, ירי

כדי להקים קואליציה צרה. די לו בהצטרפות ש"ס — עם או בלי דגל-התורה — כדי להקים קואליציה צרה. אם יצטרפו לכך גם אנשי אגודת-ישראל, יכול המערך להקים קואליציה גם מבלי להזדקק לקולות הסיעות הערביות.

נשיקת יד

דרעי אינו דוגל כיום בקואליציה צרה. הוא הכריז פומבית שטעה — עוד הודאה בטעות — כאשר הציע זאת למחרת הבחירות. הוא מאמין כיום כי במיסגרת של ממשלת-אחדות קל יותר להשיג רוב לשלום, והגא בטוח שאפשר למשוך את הנהגת הליכוד בדרך הנכונה.

אך אם הממשלה תתפרק על רקע התנגדות הליכוד לכל מהלך של שלום, תהיה ש"ס מועמדת טבעית לממשלה צרה. עצם הידיעה הזאת חשוי בה לקראת ההכרעות של תש"ן.

בסוף תשמ"ט היה לדרעי מעמד מרכזי בחיים הפוליטיים בישראל.

שני הרבנים רבי-היוקרה — עובדיה יוסף ואליעזר שך — עמדו בנחישות מאחוריו. היחסים עם יוסף הרוקים, ודומים ליחסים בין אב ובן. עד היום מנסק דרעי את ידו של הרב כשהוא נפרד ממנו. ואילו הרב שך אמר עליו: "מה שלא עשו עסקני אגודת-ישראל ב-40 שנה עשה דרעי בשלוש שנים!" והרעיף עליו את המהמאה הגדולה ביותר שרב בישי-ראל יכול להעניק: "הבחור הזה מקרש שס-שמיים!"

במחנה החילוני יש הרואים את עלייתו של דרעי בחרדה, דווקא בשל הופעתו הצברית, חיובו הממורי וכישרונו לעורר אמון ואהדה.

"האיש הזה מסוכן הרבה יותר מאשר הטיפוס החרדי הדי-מסורתי", אמר עסקן חילוני. "עד כה עוררו החרדים התי-נגדות וסלידה, ולא היה להם סיכוי להגיע להשפעה מעבר לתחום הצר שלהם. איש כמו דרעי יכול להביא להשתלטות חרדית בדרכינועם, ולהשליט כמרינה את השילטון החשוך של ההלכה."

על כך השיב דרעי בראיון שנתן לגידעון לוי: "מה פירוש מדינת-הלכה? בחיי האישיים ההלכה קובעת. גם כשאני שר בממשלה, כל חיי האישיים מתנהלים עליפי ההלכה. עכ-שיו, אם בחזוני או בתיקויות, הייתי רוצה שמדינת-ישראל תהיה פעם מדינת-הלכה... הרי מתי יכולה להיות מדינת-הלכה? רק ברגע שיהודים ירצו לקבל על עצמם את עול ההלכה. אין מושג כזה שמדי-נת-הלכה תהיה בכפייה. הלכה וכפייה זה מרחק שמיים וארץ."

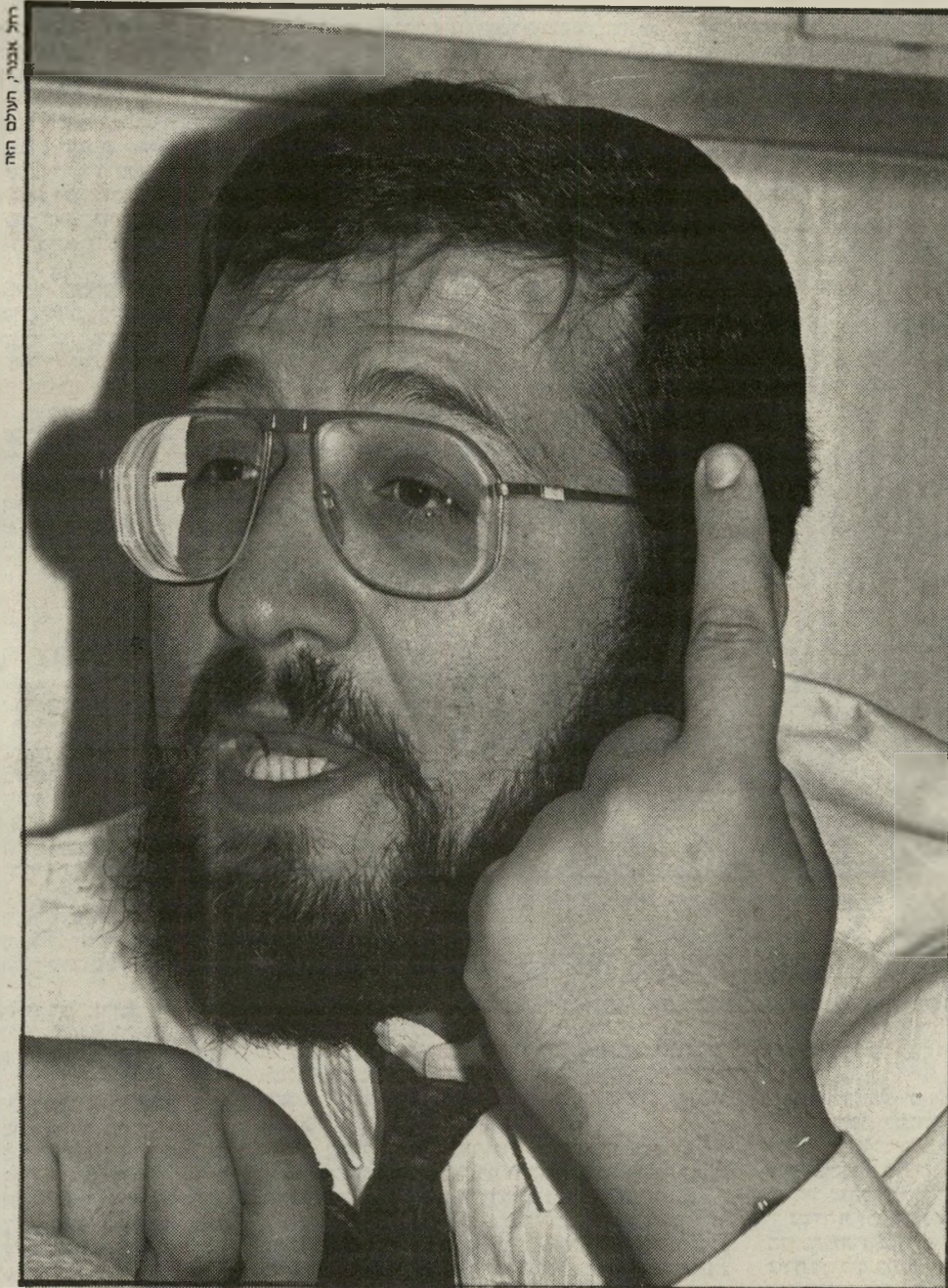
"אתה יכול לקבל את כל החוקים בכנסת, להעתיק את כל התורה, את כל המיצוות להפוך לחוקים, ולא עשית שום דבר. אולי עשית צעד הצהרתי. רוב העסקנים הרתיים גידו, עשינו קידושי-השם גדול, ניצחנו, ההלכה ניצחה! אבל כל זה לא שווה כהוא זה. למי חרת בבוקר אתה כבעייה — השנאת את עצמך על האנשים. אם היתה לך תיקוה להסביר, איבדת אותה."

כל היופי של התורה זו הפתיחות שלה. ברור שאני שואף לכך שרוב אזרחי-המדינה ירצו במדינת-הלכה. אבל מדינה שהרתיים יהיו בה במיעוט, ורק בגלל נסיבות פוליטיות הם ישלטו, ואז הם ישליטו את ההלכה — אני מעדיף את המצב של היום."

הדברים נראים כנים, מפני שהם הגויניים. ואי ריה דרעי הוא קודם-ככל אדם הגויני.

גם מבחינה זו, כמו מבחינת הגישה הרתית לשלום, מסמל אריה דרעי מהות חדשה, ביטוי לשינוי המתחולל בישראל מתחת לפני השטח.

על כן היה אישי-השנה תשמ"ט.



הרב אבירי העולם הזה

דע דרעי כי הסיפור על סיבלות היהודים במארוקו אינו אלא אגדה. אין לו דיעות קדומות כלפי העולם הערבי.

לעמדת ש"ס לגבי הנושא הישראלי-ערבי יש חשיבות גד-ברת. בסוף תשמ"ט שוב עלתה באופק, כפעם המייודע-כמה, האפשרות של משבר ממשלתי.

ואלה עובדות החיים: לגוש הימני יש בכנסת 12 בסך-הכל 47 מנדאטים. לגוש השמאלי, יחד עם הסיעות הערביות, יש 55 מנדאטים.

כדי להקים קואליציה צרה, חייב הליכוד להביא עימו את כל הסיעות הימני הקיצוני ואת כל הסיעות הרתיות. בלי ש"ס לא תיתכן קואליציה מינית.

לעומת זאת זקוק הגוש השמאלי רק לשישה קולות נוספים